



GEZONDE
SCHOOL



Fotografie: Tamara Reijers

Stappenplan MBO

Het is tijd
voor een
rookvrij
schoolterrein

Zien roken doet roken. Dat blijkt uit onderzoek¹. Dat betekent ook dat jongeren sneller een sigaret opsteken als zij dat als voorbeeld zien. Vanaf 1 augustus 2020 moeten alle schoolterreinen volgens de wet rookvrij zijn. Veel scholen willen nu al een rookvrij school- of onderwijsterrein voor hun studenten en medewerkers. Dit stelt niet alleen een gezonde norm voor studenten en medewerkers van de school, maar beschermt hen ook tegen de schadelijke gevolgen van meeroken. Door een rookvrij schoolterrein in te voeren wordt bovendien verslaving (onder de jeugd) en afval- en gezondheidsschade voorkomen. Daarnaast bereidt het mbo studenten voor op hun professionele carrière. Omdat op de werkvloer niet gerookt mag worden is het belangrijk dat deze norm ook op school wordt gesteld. Geef ook het goede voorbeeld en maak uw schoolterrein rookvrij.

¹ Trimbos, roken een aantal feiten op een rij (2015) en Roken en Jeugd Monitor 2013.

Stappenplan

Dit stappenplan is een hulpmiddel dat alle te nemen stappen beschrijft voor het invoeren van een rookvrij schoolterrein. Per stap kan een verantwoordelijke worden aangewezen en een deadline worden afgesproken. Bij de stappen vindt u quotes van Ton Wijnen, teamleider facilitair bij het Wellantcollege in Houten. Hij heeft goede ervaringen met het invoeren van een rookvrij schoolterrein.

De stappen:

1. Doelstellingen beschrijven
2. Breng meningen en acties in kaart
3. Creëer draagvlak
4. Werkgroep en activiteitenplan
5. Communicatie
6. Naleving en handhaving
7. Effectmeting

1. Doelstellingen beschrijven

Bepaal wat de school wil bereiken met een rookvrij schoolterrein en waarom.

Bepaal wat rookvrij betekent voor rokende studenten, medewerkers en bezoekers. Het is niet aan te raden een aparte rookplek voor personeel en/of studenten op het schoolplein buiten in te richten. Houd hier ook rekening met de wet per 1 augustus 2020 ~~waardoor dit niet meer is toegestaan~~.

Zoek steun bij het management en bestuur.

Gebruik positieve termen, zoals “rookvrij” in plaats van “rookverbod”. Wijs op het belang van een gezonde (leer)omgeving en het feit dat steeds meer bedrijven verwachten dat werknemers niet roken op de werkplek. Meld ook dat per 1 augustus 2020 een rookvrij school- of onderwijsterrein verplicht is.

Kijk of het invoeren van een rookvrij schoolterrein aansluit bij andere activiteiten voor een Gezonde School. Bijvoorbeeld bij het maken van beleid over alcohol en drugs. De invoering van een rookvrij schoolterrein kan een impuls geven aan het voorbereiden en aanvragen van het themacertificaat Roken-, alcohol- en drugspreventie van Gezonde School..

Voor meer informatie: www.gezondeschool.nl/middelbaar-beroepsonderwijs.

Kijk ook naar de leefstijl van studenten. Bied bijvoorbeeld de leefstijltest aan op www.testjeleefstijl.nl.

Kijk voor meer informatie over preventie en lesprogramma's over roken, alcohol en drugs op het mbo op www.helderopschool.nl.



2. Breng meningen en acties in kaart

Breng in kaart wat de huidige afspraken zijn rondom het roken op school en leg deze naast de doelstellingen. Kijk welke acties nodig zijn voor een rookvrij schoolterrein en maak een stappenplan met deadlines. Kijk eventueel ook naar andere mbo-scholen die al een rookvrij schoolterrein hebben, zoals het ROC A12 of het Wellantcollege in Houten.

Breng in kaart wat de mening is van de betrokkenen, met name van de beslissers en invloedrijke betrokkenen. Bevraag hen individueel en/of zet bijvoorbeeld een enquête uit.

Met name bezwaren en argumenten zijn goed om te kennen. Wees daarbij wel helder over het voornemen en de doelstellingen van de school. Vraag ook om ideeën en oplossingen om de doelstellingen te bereiken.

3. Creëer draagvlak

Begin op tijd met het creëren van draagvlak voor de doelstellingen van de school. Betrek hierbij niet alleen de (rokende) studenten en medewerkers. Denk bijvoorbeeld ook aan de studentenraad, ouders van minderjarige studenten of omwonenden. De omgeving van de school wil na de invoering geen overlast ervaren van rokers die buiten het schoolterrein gaan roken. Vooraf in gesprek gaan met omwonenden en/of woningeigenaren vergroot het draagvlak in de buurt.

Begrip en draagvlak kan weerstanden verkleinen of voorkomen en maakt de invoering en handhaving gemakkelijker. Draagvlak creëren en houden is een continu proces. Neem de acties hiervoor op in het activiteitenplan.

“

In de uitvoering is het belangrijk dat iedereen meedoet. Soms moet je collega's daarop aanspreken, samen zorgen we voor succes.

”

Ton Wijnen, Wellant College, Houten.

School kan het rookvrij schoolterrein combineren met het stimuleren van stoppen met roken. Voorbeelden hiervan zijn groepscoaching voor rokers en individuele stopondersteuning via de huisarts. Voor jongeren is er de Stopstone app, die hen kan helpen bij het stoppen met roken. Kijk voor meer informatie en de app zelf op www.stopstone.nl. ~~De app is ontwikkeld door het Trimbos instituut.~~

Bij rokers kan het rookvrije schoolterrein weerstand opwekken. Het confronteert ze met hun verslaving en vraagt om een gedragsverandering. Hun steun en medewerking zijn wenselijk voor het invoeren van het schoolterrein, daarom werkt u aan draagvlak. Echter, hun toestemming is niet nodig.

- Bespreek tijdig het voornemen om het schoolterrein rookvrij te maken met uw medewerkers. Wees stellig over het voornemen en verwijs zo nodig naar de aankomende wetgeving die scholen verplicht het terrein rookvrij te maken.
- Leg uit waarom u een rookvrij schoolterrein wilt. Informeer medewerkers over de feiten rondom roken en hoe snel en gemakkelijk studenten verslaafd raken. Besteed aandacht aan het effect van hun voorbeeldfunctie: zien roken, doet roken!
- Sluit aan bij de visie van de school op gezondheid en het voorbereiden van studenten op hun loopbaan. Laat zien dat een rookvrij schoolterrein een onderdeel is van de missie van uw school.
- Luister naar de mening en gevoelens van uw gesprekspartner. Neem bezwaren serieus en benadruk in de communicatie dat het beleid niet tegen hen persoonlijk bedoeld is, maar tegen de gevolgen van het roken.
- Maak heldere afspraken over de manier waarop roken nog wel of helemaal niet mogelijk is na de invoering van het rookvrije schoolterrein. Een school is niet verplicht een speciale rookruimte in te richten voor personeel.
- Spreek af dat iedere medewerker bijdraagt aan de handhaving. Kijk ook naar mogelijkheden om studenten van specifieke opleidingen hierbij te betrekken. Maak het succes een gedeelde verantwoordelijkheid.
- Verwijs medewerkers en studenten naar stoppen-met-roken-ondersteuning als zij daaraan behoefte hebben. Dit kunt u ook opnemen in uw personeelsbeleid of voor studenten als onderdeel van het gebruik van www.testjeleefstijl.nl.
- Verwijs naar de Rookvrije Generatie, www.rookvrijegeneratie.nl. Draag uit dat de school wil bijdragen aan een samenleving waar jongeren niet meer verleid worden tot roken.
- Betrek studenten bij het inrichten van een rookvrij schoolterrein. Het kan bijvoorbeeld een opdracht zijn voor diverse opleidingen. Laat hen bijvoorbeeld adviseren over de ruimtelijke inrichting, communicatie of handhaving van het rookvrije terrein.
- Blijf in contact met medewerkers en studenten na de invoering en kijk samen hoe het beleid eventueel verbeterd kan worden.

4. Werkgroep en activiteitenplan

Stel een werkgroep samen met verschillende betrokkenen. Maak samen een activiteitenplan dat leidt naar een rookvrij schoolterrein vanaf een bepaalde datum. Denk hierbij ook aan de uitwerking van de handhaving. Benoem per activiteit een verantwoordelijk aanspreekpunt en bepaal samen een deadline voor elke activiteit.

Het werkt goed om ook rokers in de werkgroep te betrekken, die kunnen meedenken hoe de doelstellingen van de school kunnen worden bereikt. Een werkgroep kan zo een goede rol spelen bij begrip en draagvlak. Benoem een vast aanspreekpunt voor de werkgroep.

Hulp van andere organisaties

Inventariseer welke organisaties een bijdrage kunnen leveren aan de doelstelling. Denk aan lokale organisaties als de GGD en de gemeente of de landelijke partijen die betrokken zijn bij de Gezonde School.

U kunt ook hulp krijgen van Gezonde School-adviseurs. Zij kunnen u bijvoorbeeld helpen met het creëren van draagvlak of het maken van een goed handavingsplan. De contactgegevens van de dichtstbijzijnde Gezonde School-adviseur vindt u hier: www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning, overzicht Gezonde School-adviseurs.

Denk ook aan het betrekken van studenten van specifieke opleidingen, zoals communicatie en handhaving. Bijvoorbeeld bij de voorbereiding en later bij de handhaving.



5. Communicatie

Deel alle doelstellingen en activiteiten van het project zo veel mogelijk. Zorg daarmee onder andere dat duidelijk is wat men kan verwachten, wanneer en hoe men daarover kan meepraten of meedenken. Maak ook duidelijk wie het verantwoordelijke aanspreekpunt is.

Denk hierbij aan communicatiemiddelen die alle betrokken doelgroepen bedienen.

Bijvoorbeeld: website (docentenweb, studentenweb, intranet), studiegids, schoolkrant, mailing aan ouders, bijeenkomsten zoals een startbijeenkomst.

Suggesties voor bespreken van het rookvrije schoolterrein:

- Benader het onderwerp altijd positief.
- Spreek over “rookvrij” en niet over een “rookverbod”.
- Leg de nadruk op het stellen van een gezonde norm en het voorkomen dat studenten beginnen met roken.
- Maak het onderdeel van een breder kader. Leg bijvoorbeeld de relatie met wat u als school doet om drank- en drugsgebruik tegen te gaan of hoe u gezond eten stimuleert. Het rookvrije schoolterrein is onderdeel van Gezonde School.
- Sluit aan bij de visie van de school op gezondheid en/of studenten toerusten voor de maatschappij en hun loopbaan. Laat zien dat het rookvrije schoolterrein een onderdeel is van de missie van uw school.
- Wijs op feiten. Zoals het feit dat zien roken, doet roken. Dat de wet de verkoop van tabaksproducten aan jongeren onder de 18 jaar verbiedt en dat de school zich voorbereidt op wetgeving die uw school per 1 augustus 2020 verplicht rookvrij te zijn.
- Bedenk dat rokers die weerstand bieden, vaak vanuit hun verslaving praten. Dat kan betekenen dat geen enkel argument hen kan overtuigen. Hou koers op basis van de doelstellingen van de school. Maak duidelijk dat niet-meedoen geen optie is.

“

Het doel staat vast, over de weg ernaar toe kunnen we het hebben. Samen komen we er wel uit! We hebben rokers serieus genomen en hulp aangeboden.

”

Ton Wijnen, Wellant College, Houten.

Startbijeenkomst

Overweeg een startbijeenkomst te organiseren voor studenten, docenten en ondersteunend personeel. De directeur c.q. locatiemanager kan hier namens de school het woord voeren als eindverantwoordelijke.

Presenteer op deze bijeenkomst de doelstellingen met argumenten waarom de school een rookvrij terrein wil invoeren. Maak ook duidelijk dat de invoering gepaard gaat met voldoende support van de directie.

Presenteer de leden van de werkgroep die de voorbereiding doen. Geef de hoofdlijnen van het activiteitenplan aan en de acties die studenten, docenten en ondersteunend personeel gaan merken.

Deel de informatie tot slot ook op de website, intranet en/of schoolkrant.

Externe partijen

Breng andere organisaties op de hoogte van de invoering van het rookvrije schoolterrein, zoals het schoonmaakbedrijf, het beveiligingsbedrijf en

andere organisaties die gebruik maken van de locatie. Zij moeten ook geïnformeerd zijn om zich aan het rookvrije terrein te kunnen houden.

De omgeving van de school

Studenten die (blijven) roken nadat het terrein rookvrij is gemaakt, doen dit vaak in de omgeving van de school. Het is verstandig - afhankelijk van hoe de school gelegen is - om extra aandacht te besteden aan de buurt van de school.

Ga in gesprek met buurtbewoners en winkeleigenaren voordat de school het rookvrije schoolterrein invoert. Informeer over de komst van het rookvrije schoolterrein en hoe de school wil omgaan met rokende studenten die eventueel voor overlast zorgen.

Zorg dat buurtbewoners en bedrijven weten hoe ze de school kunnen bereiken. Communiceer een naam, telefoonnummer en/of mailadres.

Informeer ook de wijkagent over de invoering van het rookvrije schoolterrein. De wijkagent kan contact opnemen met de school als studenten eventueel overlast in de buurt geven.



Ouders

Communiceer het rookvrije schoolterrein aan ouders van de studenten. Via voorlichtingsbijeenkomsten voor toekomstige studenten, de studiegids, website en/of een mailing.

In gesprek met studenten

Hebben studenten haalbare ideeën om het terrein leuk en aantrekkelijk te maken? Denk aan een goede hangplek, buitentafels, een watertappunt of pauze activiteiten. Hoe aantrekkelijker het plein en de mogelijkheden, hoe minder het roken de voorkeursoptie blijft.

Maak het zichtbaar

Ga na welke veranderingen er nodig zijn in en rondom de school. Denk aan asbakken weghalen en borden bij de toegang(en) tot het terrein plaatsen. Formuleer de regels voor een rookvrij schoolterrein voor de schoolgids, het schoolreglement en de website.

Materialen

Er zijn verschillende materialen beschikbaar die de school kan printen of bestellen, zoals borden, posters en flyers. Een bord kan met 10% korting besteld worden. Voor meer informatie: www.rookvrijschoolterrein.nl.

De start

Kies na alle voorbereiding voor een leuke en positieve handeling waarmee het rookvrije schoolterrein start. Bijvoorbeeld een niet-roken wedstrijd en/of een evenement waarbij de wethouder Onderwijs aanwezig is.

Publiciteit

Zoek de publiciteit in lokale en/of regionale media. Het rookvrije schoolterrein biedt een kans om de school positief onder de aandacht te brengen. De school is ook één van de voorlopers binnen het MBO en dat mag gevierd worden!

Voorbeeldtekst

'Onze school heeft vanaf ... een rookvrij schoolterrein. Dat betekent dat niemand rookt op het schoolterrein. Dit stelt een gezonde norm voor studenten en medewerkers van de school en beschermt hen ook tegen de schadelijke gevolgen van meeroken. Bovendien bereidt onze school studenten voor op hun professionele carrière. Omdat op de werkvloer niet gerookt mag worden, is het belangrijk dat deze norm ook op school wordt gesteld. Onze school wil graag een Gezonde School zijn voor alle studenten en medewerkers.'

“

Wij willen voorkomen dat studenten bij ons op school worden verleid tot roken. Daarom maken we ons terrein rookvrij.

”

Ton Wijnen, Wellant College, Houten.

6. Naleving en handhaving

Handhaving is nodig om de regels rond het rookvrije schoolterrein na te leven. Handhaaf het nieuwe beleid vanaf het begin onder alle omstandigheden. Betrek iedereen bij het handhaven; en niet alleen het facilitaire personeel.

Zorg voor bekendheid met en duidelijkheid over het rookvrije beleid bij alle betrokkenen. Zorg dat zowel rokers als niet-rokers weten wat mag en wat niet mag. Wees duidelijk dat de regels voor iedereen gelden op het schoolterrein. Dus ook voor bezoekers en medewerkers. Denk hierbij ook aan het effect van het geven van het goede voorbeeld. Wees ook duidelijk over eventuele sancties en hoe deze aansluiten bij bestaande sancties.

Negatieve neveneffecten, zoals overlast (afval/geluid) in de schoolomgeving, kunnen worden aangepakt met een effectief handhavingsbeleid. Zie voor meer informatie op www.rookvrijeschoolterrein.nl bij het MBO, de Handreiking handhaven.

7. Effectmeting

Een evaluatie houden geeft inzicht in de resultaten van het rookvrije schoolterrein. Hiermee draagt de school bij aan de pijler 'signaleren' van Gezonde School. Voor tips en ondersteuning zie www.gezondeschool.nl/middelbaar-beroepsonderwijs.

“

Onze studenten verdienen een gezonde leeromgeving die hen voorbereidt op hun latere beroep. Een rookvrije omgeving hoort daar bij.

”

Ton Wijnen, Wellant College, Houten.

Meer informatie

www.rookvrijeschoolterrein.nl

www.gezondeschool.nl/middelbaar-beroepsonderwijs

www.rookvrijegeneratie.nl





GEZONDE
SCHOOL

November 2019
Trimbos-instituut

www.rookvrijschoolterrein.nl